

ДЕМЧИК Н. П.,кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративної
діяльності*(Національна академія Державної
прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького)*

УДК 341.4:341.63

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.5.2.38>**ФОРМИ ТА МЕТОДИ МИРНОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ СПОРІВ**

Стаття досліджує найбільш ефективні і практично цінні форми та методи забезпечення мирного врегулювання міжнародних спорів у контексті еволюції міжнародного права, з акцентом на дипломатичні, юридичні та інституційні механізми, що забезпечують стабільність глобальної системи. В межах дослідження розглянуто історичний розвиток методів від Гаазьких конвенцій до сучасних практик ООН, підкреслюючи пріоритет мирних засобів над силовими в умовах глобалізації та зростання ролі недержавних акторів. Мета дослідження полягає в обґрунтуванні теоретико-правових засад інституту мирного врегулювання спорів, аналізі ключових інструментів, таких як арбітраж і медіація, та формулюванні пропозицій щодо вдосконалення міжнародно-правових механізмів для запобігання ескалації конфліктів. Для досягнення мети використано комплексний методологічний підхід, що включає аналіз нормативно-правової бази та доктринальних джерел від провідних науковців у сфері міжнародного права. Дослідження базується на історико-правовому, порівняльно-правовому та системному методах, що дозволило розкрити еволюцію інститутів посередництва, арбітражу та ролі міжнародних організацій через вивчення практичних прикладів, зокрема справ Міжнародного Суду ООН. Отримані результати демонструють, що мирні методи врегулювання, включаючи переговори, медіацію, арбітраж та діяльність Міжнародного Суду ООН, є домінуючими в сучасному міжнародному праві, забезпечуючи дотримання принципів суверенної рівності держав і заборони застосування сили. Наукова новизна полягає в обґрунтуванні еволюційних тенденцій, зокрема розширення ролі спеціалізованого та змішаного арбітражу в економічних і екологічних спорах, а також інтеграції медіації в приватноправову сферу через уніфікацію норм. Доведено ефективність регіональних організацій у поєднанні з універсальними механізмами ООН, що пропонує гнучкий підхід до врегулювання змішаних спорів. Перспективи подальших досліджень формуються у напрямку вивчення впливу цифрової дипломатії та штучного інтелекту на еволюцію медіаційних процесів в правовому полі.

Ключові слова: *мирне врегулювання, міжнародні спори, медіація, арбітраж, міжнародне право, Організація Об'єднаних Націй.*

Demchyk N. P. Forms and methods of the peaceful settlement of international dispute

The article examines the most effective and practically valuable forms and methods of ensuring the peaceful settlement of international disputes in the context of the evolution of international law, with emphasis on diplomatic, legal, and institutional mechanisms that guarantee the stability of the global system. The

study considers the historical development of methods from the Hague Conventions to the contemporary practices of the United Nations, highlighting the priority of peaceful means over coercive ones under conditions of globalization and the growing role of non-state actors. The purpose of the research is to substantiate the theoretical and legal foundations of the institution of peaceful dispute settlement, to analyze key instruments such as arbitration and mediation, and to formulate proposals for improving international legal mechanisms to prevent the escalation of conflicts. To achieve this aim, a comprehensive methodological approach was employed, including the analysis of the regulatory framework and doctrinal sources from leading scholars in the field of international law. The research is based on historical-legal, comparative-legal, and systemic methods, which made it possible to reveal the evolution of the institutions of mediation, arbitration, and the role of international organizations through the study of practical examples, particularly cases of the International Court of Justice. The findings demonstrate that peaceful methods of settlement, including negotiations, mediation, arbitration, and the activities of the International Court of Justice, are dominant in modern international law, ensuring compliance with the principles of sovereign equality of states and the prohibition of the use of force. The scientific novelty lies in substantiating evolutionary trends, in particular the expansion of the role of specialized and mixed arbitration in economic and environmental disputes, as well as the integration of mediation into the private law sphere through the unification of norms. The effectiveness of regional organizations in combination with the universal mechanisms of the UN is proven, offering a flexible approach to resolving mixed disputes. Prospects for further research include the study of the impact of digital diplomacy and artificial intelligence on the evolution of mediation processes within the legal field.

Key words: *peaceful settlement, international disputes, mediation, arbitration, international law, United Nations.*

Постановка проблеми. Наука міжнародного права завжди приділяла особливу увагу проблематиці мирного врегулювання спорів, оскільки саме ця сфера охоплює одну з «вічних тем», яка бере свій початок ще з часів формування перших державних утворень і продовжує залишатися актуальною в умовах сучасності, коли зростання кількості міжнародних контактів неминує породжує ймовірність виникнення конфліктів різної природи. Проблеми, пов'язані з укладенням міжнародних договорів, розвитком дипломатії, дотриманням норм міжнародного гуманітарного права, захистом прав людини та механізмами запобігання війнам, завжди перебували у фокусі правової науки та практики, а їхнє вирішення прямо впливає на безпеку і стабільність міжнародної системи.

В умовах глобалізації, регіоналізації та інтеграційних процесів суттєво змінюється не лише концепція дипломатії, а й саме міжнародне право, оскільки нині врегулювання спорів виходить за межі традиційних каналів міждержавної комунікації й дедалі більше спирається на багаторівневу взаємодію міжнародних організацій, регіональних об'єднань та навіть недержавних акторів, включаючи транснаціональні корпорації. У цих умовах на перший план виходять міжнародні норми, що закріплюють обов'язок держав утримуватися від застосування сили та загрози силою, а також шукати вирішення конфліктів шляхом переговорів, медіації, арбітражу чи інших мирних засобів. Актуальність дослідження зумовлюється потребою у подальшому вдосконаленні правових механізмів співпраці держав, розширенні інструментарію превентивної дипломатії та зміцненні ролі універсальних і регіональних міжнародних організацій у забезпеченні стійкого миру та безпеки у світі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій полеміці від Патлашинська І. [1], Хаммаді Т. [2] визначаємо особливості дослідженню посередництва, як механізму, що дає можливості третій стороні сприяти розв'язанню конфліктів між державами шляхом пошуку взаємоприйнятних рішень без використання примусових заходів. Дослідники підкреслюють

критичну складову саме дотримання принципів незалежності та об'єктивності посередника для забезпечення результативної медіації і виходу зі спору. Науковці Бантекас І., Папастав-рідіс Е. [3], Мохамед А. [4] обґрунтували взаємозв'язок між успішністю міжнародного посередництва та усвідомленням посередником політичних, економічних та соціальних факторів, що лежать в основі конфлікту та визначають оптимальні шляхи його врегулювання.

Сучасна доктрина все більше визнає посередництво ефективним засобом превентивної дипломатії, що забезпечує можливість попередження загострення суперечок на початкових стадіях їх розвитку, водночас повністю зберігаючи основоположні принципи суверенної рівності держав та заборони втручання в їхні внутрішні справи. З цих позицій ми відзначаємо роботи Галіахметов І. [5], Олвор Н. [6], Тайб С. [7] де вчені вказують на нормативний гілці оформлення і використання арбітражу в основних міжнародно-правових документах, включаючи Статут Організації Об'єднаних Націй та Гаазькі конвенції, що забезпечує формування надійної правової основи для практичного застосування. Отже, ми констатуємо, що міжнародне посередництво та супутні мирні процедури не тільки зберігають свою ефективність як методи розв'язання міжнародних спорів, але й еволюціонують, і набувають дійсно нових характеристик і проявів.

Метою статті є дослідження методів і форматів щодо мирного врегулювання виникаючих міжнародних спорів на сформованих і загальноприйнятих засадах міжнародного права.

Завдання дослідження:

- розкрити теоретико-правові засади інституту мирного врегулювання спорів та його закріплення у ключових міжнародних договорах;
- дослідити юридичні інструменти врегулювання спорів, включаючи арбітраж та діяльність Міжнародного Суду ООН, з урахуванням їхніх процедурних особливостей;
- сформулювати висновки стосовно еволюційних процесів мирних засобів врегулювання спорів в міжнародному правовому полі і запропонувати напрями вдосконалення міжнародно-правових механізмів у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. Міжнародний спір представляє собою конкретне протиріччя між суб'єктами міжнародного права, яке виражається у взаємних претензіях та стосується їхніх політичних, економічних чи безпекових інтересів, і саме тому він потребує врегулювання у формах, що передбачені міжнародним правом. Проблематика пошуку адекватних методів урегулювання таких спорів традиційно залишається у центрі уваги як держав, так і міжнародних організацій, оскільки від обраної моделі розв'язання конфлікту залежить не лише доля конкретних сторін, а й стабільність міжнародної системи загалом.

У міжнародній практиці виділяються три основні групи методів урегулювання спорів: мирні, силові та змішані, що включають елементи як дипломатичних, так і примусових засобів. І хоча історично силові методи, зокрема війни та збройні конфлікти, відігравали значну роль у врегулюванні міждержавних протиріч, сучасне міжнародне право поступово відсунуло їх на другий план, визнаючи пріоритет мирних засобів. Після прийняття Статуту ООН 1945 року закріплено обов'язок держав вирішувати спори виключно мирними засобами, що прямо визначено у статті 2 та статті 33 цього фундаментального міжнародного акта [8].

До мирних засобів урегулювання спорів належать дипломатичні методи, правові процедури та використання можливостей міжнародних організацій. Дипломатичні засоби, що традиційно є найбільш поширеними, охоплюють переговори між сторонами, застосування добрих послуг, медіацію та створення слідчих чи погоджувальних комісій. Переговори залишаються базовим інструментом, оскільки дозволяють сторонам шляхом діалогу знайти компромісне рішення без залучення третьої сили. Добрі послуги передбачають участь третьої сторони, яка не є безпосереднім учасником спору, але сприяє організації діалогу між сторонами. Посередництво (медіація), що передбачене, зокрема, Гаазькими конвенціями 1899 та 1907 років про мирне вирішення міжнародних спорів, відрізняється від добрих послуг тим, що третя сторона безпосередньо бере участь у переговорах і допомагає виробити конкретне рішення, яке може задовольнити всі сторони. Слідчі комісії займаються встановленням

фактичних обставин конфлікту, тоді як погоджувальні комісії мають ширші повноваження і можуть пропонувати варіанти вирішення спірних питань [9, с. 98–99].

Юридичні засоби врегулювання міжнародних спорів зосереджуються у сфері судових і арбітражних процедур. До них належать звернення до Міжнародного Суду ООН, створеного відповідно до розділу XIV Статуту ООН, та міжнародного арбітражу. Рішення цих органів мають обов'язковий характер для сторін, хоча вони не формують норм міжнародного права у вигляді прецедентів, як це властиво національним правовим системам. Значення юридичних засобів полягає у тому, що вони забезпечують справедливість і рівність сторін перед міжнародним правосуддям, а також дозволяють уникнути ескалації конфлікту [2].

Засадничу роль предмета регулювання набули і міжнародні організації (інститути). Зокрема, Організація Об'єднаних Націй отримала провідний мандат у питаннях запобігання та врегулювання спорів, що можуть становити загрозу міжнародному миру та безпеці. Відповідно до Глави VI Статуту ООН, Рада Безпеки може рекомендувати процедури та методи врегулювання, а Генеральна Асамблея сприяє створенню атмосфери діалогу та компромісу. Крім того, регіональні організації, такі як ОБСЄ чи Рада Європи, відіграють допоміжну роль у посередництві та застосуванні превентивної дипломатії [5].

Змішані методи врегулювання спорів на нашу думку, повинні передбачати поєднання мирних і примусових засобів. Наприклад, держава може поєднувати переговори з демонстрацією військової сили, переміщенням військових підрозділів до кордону або оголошенням економічних санкцій. Окреслені нами методи відображають сучасну тенденцію до гнучкого підходу у вирішенні міжнародних спорів, але водночас вони викликають критику у зв'язку з порушенням статті 2(4) Статуту ООН, яка забороняє застосування сили та загрози її застосування. Силкові методи врегулювання, незважаючи на їхню поширеність у минулому, не в змозі усунути глибинні протиріччя між державами. Як засвідчує історичний досвід, тимчасове нав'язування позиції сильнішої держави слабшій стороні призводить лише до латентного збереження конфлікту, який за зміни балансу сил може відновитися з новою силою [10, 11, с. 164].

Система міжнародного арбітражу є однією з найважливіших складових механізмів мирного врегулювання міжнародних спорів, адже саме вона дозволяє державам уникати ескалації конфліктів та знаходити юридично зобов'язувальні рішення у складних питаннях, що стосуються територіальних, політичних, економічних чи гуманітарних аспектів міждержавних відносин. Міжнародне право, починаючи з Гаазьких конвенцій 1899 та 1907 років про мирне вирішення міжнародних спорів, створило підвалини для розвитку арбітражних процедур, які й досі залишаються універсальним інструментом у випадках, коли дипломатичні засоби не дають результату.

У науковій доктрині та практиці виділяють кілька видів міжнародного арбітражу: загальний, спеціалізований та спеціальний. Загальний арбітраж застосовується переважно у справах із політичними аспектами, наприклад, щодо визначення державних кордонів або делімітації територій, а також у численних справах з міжнародного морського права, де рішення приймаються на основі норм міжнародного права або принципів справедливості та добросовісності (*ex aequo et bono*), що закріплено у статті 38 Статуту Міжнародного Суду ООН. Спеціалізований арбітраж виник як відповідь на технологічні та економічні виклики сучасності, оскільки у глобалізованому світі все більше спорів пов'язано з міжнародною торгівлею, інвестиційною діяльністю, авіаційним сполученням чи застосуванням інноваційних технологій [12, с. 209].

Головні позиції займає спеціальний арбітраж, який вирізняється тим, що у процесі його діяльності до розгляду залучаються експерти у вузьких галузях. Яскравим прикладом є арбітражні механізми, закріплені у Конвенції ООН з морського права 1982 року (UNCLOS), та які передбачають спеціальний арбітраж для спорів, пов'язаних із рибальством, охороною морського середовища від забруднення чи незаконного заховорення відходів [13, 14]. Характеристикою спеціального арбітражу є те, що його рішення, за загальним правилом, є остаточними та обов'язковими для сторін, якщо вони не домовилися про інше.

У міжнародній практиці сформувався також так званий змішаний арбітраж, під яким розуміється розгляд спорів між фізичними чи юридичними особами з одного боку та державами з іншого. У таких випадках використовується автономна процедура, що поєднує елементи публічного міжнародного права та приватного комерційного арбітражу. Вона стала доволі затребуваним інструментом у спорах щодо інвестицій, коли приватні компанії можуть ініціювати арбітраж проти держави, яка порушила положення двостороннього інвестиційного договору.

У розвитку арбітражу склалися два головні формати: постійний та *ad hoc*. Постійний арбітраж функціонує на основі міжнародних договорів і діє безперервно, тоді як *ad hoc* створюється спеціально для вирішення конкретного спору. Історично держави найчастіше вдавалися саме до процедур *ad hoc*, проте потреба у стабільних і незалежних інституціях зумовила появу постійних арбітражних органів. Одним із перших прикладів став Центральноамериканський суд, створений у 1907 році, а також Постійна палата третейського суду, заснована в 1899 році Гаазькою конвенцією. Втім, справжній прорив відбувся з утворенням Постійної палати міжнародного правосуддя у 1920 році в рамках Ліги Націй, яка стала першим судом з універсальною юрисдикцією. Хоча її рішення не мали статусу обов'язкової юрисдикції для всіх держав, практика показала її ефективність, адже у 1922–1940 роках цей орган врегулював майже три десятки міждержавних спорів [3].

Правонаступником цього органу став Міжнародний Суд ООН, створений у 1945 році відповідно до Статуту ООН. Його діяльність регламентується власним Статутом і Регламентом, а для звернення до Суду держава має визнати його юрисдикцію через підписання спеціальної угоди або шляхом приєднання до міжнародного договору з арбітражною процедурою. З моменту початку роботи Суду у 1946 році йому було передано близько 150 справ, що свідчить про високу довіру з боку міжнародної спільноти. Статут передбачає незалежність суддів, які обираються Генеральною Асамблеєю та Радою Безпеки ООН, і навіть у випадках, коли суддя є громадянином однієї зі сторін, можливість призначення суддів *ad hoc* гарантує рівність учасників процесу [7, 15].

Міжнародний Суд ООН у своїй діяльності спирається на міжнародні договори, міжнародний звичай, загальні принципи права, а також на доктрини провідних юристів. Цей підхід закріплено у статті 38 його Статуту, що визначає джерела права. На практиці Суд неодноразово демонстрував здатність ефективно вирішувати складні спори: так, у 2008 році він розглянув справу «Грузія проти Росії», що стосувалася порушення Міжнародної конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації; у 2018 році – справу «Болівія проти Чилі», яка стала однією з найрезонансніших у Латинській Америці [16, с. 248].

Передача спору до постійного арбітражу здійснюється на основі спеціальної угоди (компромісу), що містить визначення предмета спору, правила призначення арбітрів, процедурні норми, місце та терміни розгляду. Такі угоди можуть оформлюватися як окремий міжнародний договір, як частина ширшого міжнародного договору або як протокол. Основні правила діяльності арбітражних трибуналів у компромісах зазвичай не деталізуються, адже їхні загальні положення були закріплені ще Гаазькою конвенцією 1907 року.

Медіація, яка в доктрині міжнародного права визначається як посередництво, належить до числа ключових інструментів мирного врегулювання конфліктів і застосовується як у сфері публічного міжнародного права, так і у приватно-правових відносинах. Вона розглядається світовим співтовариством як одна з альтернативних процедур врегулювання спорів, що дозволяє уникати ескалації конфліктів і формувати компромісні рішення, не вдаючись до примусу чи застосування сили, що відповідає основоположним принципам міжнародного права, закріпленим у Статуті ООН 1945 року [1].

Правове регулювання інституту медіації здійснюється комплексом міжнародних, регіональних та національних актів, що відображає прагнення світової спільноти до уніфікації та забезпечення ефективності цього способу врегулювання спорів. Уже в Гаазьких конвенціях «Про мирне вирішення міжнародних зіткнень», прийнятих у 1899 та 1907 роках, було передбачено обов'язок держав звертатися до добрих послуг, медіації чи арбітражу до

того, як буде використана зброя. Згідно зі статтею 9 Гаазької конвенції 1899 року, сторони могли створювати міжнародні слідчі комісії для з'ясування обставин спору на неупередженій основі, а їхня діяльність мала сприяти полегшенню примирення. Цей випадок закріпив в міжнародній практиці принцип, за яким перед початком воєнних дій необхідно використати всі мирні засоби врегулювання конфлікту. Подальший розвиток цієї практики отримав відображення в Акті про мирне врегулювання міжнародних спорів 1985 року, який передбачав створення погоджувальних комісій, наділених повноваженнями не лише встановлювати фактичні обставини, а й пропонувати сторонам конкретні варіанти рішень. Саме поява таких комісій означала перехід від пасивного до активного формату посередництва, що дійсно тоді розширило можливості мирних процедур [6].

У Гаазьких конвенціях було також визначено інститут «дружнього втручання», коли нейтральна держава за згодою сторін або за власною ініціативою бере участь у переговорах з метою зближення позицій учасників конфлікту. При цьому добрі послуги полягали у сприянні організації переговорів, тоді як медіація в вузькому значенні означала активну участь третьої сторони у виробленні можливого рішення спору. В обох випадках пропозиції медіатора не мали обов'язкового характеру, що відповідало принципу суверенної рівності держав. Аутентичний різновид медіації передбачався у формі вибору держав-посередників, які представляли інтереси сторін і протягом 30 днів намагалися знайти формулу примирення без прямих переговорів між самими учасниками конфлікту [3].

У другій половині XX – на початку XXI століття медіація поширилася також у приватноправовій сфері. Гучним кроком стало прийняття у 2002 році Генеральною Асамблеєю ООН Типового закону ЮНСІТРАЛ «Про міжнародну комерційну погоджувальну процедуру», який розроблено на основі практики багатьох держав і спрямовано на уніфікацію правових підходів до застосування медіації у сфері міжнародної торгівлі та комерції. Типовий закон має рекомендаційний характер, але його положення стали підґрунтям для національних законодавств Угорщини, Албанії, Хорватії, Канади, Нікарагуа та Словенії [17].

На регіональному рівні особливого значення набув правовий досвід Європейського Союзу. Європарламент та Рада ЄС 21 травня 2008 року ухвалили Директиву 2008/52/ЄС «Щодо деяких аспектів медіації у цивільних і комерційних справах». Згідно з цією директивою, держави-члени ЄС були зобов'язані до 2011 року імплементувати відповідні закони у внутрішнє законодавство, що дало змогу розширити сферу застосування медіації та забезпечити громадянам реальні можливості для звернення до примирних процедур [18]. Крім того, Рада Європи у своїх рекомендаціях (№ R (98) 1 щодо сімейної медіації та № R (2001) 9 щодо адміністративних спорів) акцентувала увагу на доцільності поширення медіації й на інші категорії справ, що значно підвищило її значення у правовій практиці.

Правове регулювання медіації активно розвивається і на національному рівні. У ряді країн – Австралії, Австрії, Бельгії, Німеччині, Великій Британії, Італії, Україні тощо, які прийняли у себе спеціальні закони про медіацію, що врегульовують процедуру її проведення. В окремих державах, зокрема у США, існує уніфіковане законодавство у сфері посередництва, яке гармонізувало тисячі нормативних актів на рівні штатів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. На підставі проведеного дослідження сформовано висновок проте, що мирне розв'язання міжнародних конфліктів набуло статусу основоположного принципу сучасного міжнародно-правового порядку. Нормативна база цього принципу має своє відображення у ключових актах міжнародного права, від Статуту Організації Об'єднаних Націй до Гаазьких конвенцій та широкого спектра багатосторонніх угод, які категорично забороняють державам вдаватися до силових методів та встановлюють пріоритет виключно мирних: дипломатичних і юридичних способів врегулювання суперечок. Встановлено, що дипломатичний інструментарій, представлений переговорними процесами, процедурами медіації, наданням добрих послуг та функціонуванням погоджувальних механізмів, виконує стратегічно важливу функцію у забезпеченні стабільності глобальної системи міжнародних відносин.

У ході дослідження доведено центральну роль міжнародного арбітражу та судових інституцій, зокрема Міжнародного Суду ООН, як провідних правових механізмів мирного врегулювання спорів. Ці інституції гарантують неупереджене, незалежне та юридично обов'язкове для всіх учасників вирішення суперечок, одночасно утверджуючи принцип рівноправності держав у системі міжнародного правосуддя. Багатоманітність арбітражних форм від універсального та спеціалізованого до змішаного арбітражу, що демонструє здатність міжнародного права пристосовуватися до нових реалій глобалізованого світу, ефективно реагуючи на виклики у сферах міжнародної торгівлі, інвестиційної діяльності та екологічних проблем.

Результати дослідження показали, що мирні підходи до врегулювання міжнародних спорів не просто залишаються релевантними, а й демонструють динамічний розвиток, і відображає фактор посилення впливу міжнародних та регіональних організацій у сфері миротворчості. Показовою стала практика таких організацій, як ООН, ОБСЄ, Рада Європи та інших структур, які активно розширюють застосування інструментів превентивної дипломатії, поглиблюючи практику посередництва та різноманітних погоджувальних механізмів.

Список використаних джерел:

1. Патлашинська І. В. Аналіз шляхів мирного вирішення міжнародних спорів: відповідь на сучасні виклики. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 9. С. 568–572. DOI: 10.32782/2524-0374/2022-9/140.
2. Hammadi T. J. Peaceful Methods of Resolving International Disputes. *ZAC Conference Series : Social Sciences and Humanities*. 2024. Vol. 1. No. 1. P. 224–233. DOI: 10.70516/zaccsssh.v1i1.42.
3. Bantekas I., Papastavridis E. Peaceful Settlement of Disputes. In: *International Law Concentrate*. Oxford University Press, 2019. Chapter 10 (pp. 128–143). DOI: 10.1093/he/9780198840978.003.0010.
4. Mohamed A. F. Peaceful Settlement of International Disputes. *International Journal for Multidisciplinary Research (IJFMR)*. 2024. Vol. 6. Issue 1. P. 1–12. DOI: <https://doi.org/10.36948/ijfmr.2024.v06i01.11586>
5. Галахметов І. А. Способи мирного вирішення міжнародних конфліктів. *Наукові записки. Серія: Право*. 2021. Випуск 10 (Спецвипуск). С. 142–145. <https://orcid.org/0000-0002-0431-0394>
6. Olwor N. Settlement of International Disputes. *SSRN Electronic Journal*. 2024. Posted March 11. 48 p. DOI: 10.2139/ssrn.4754969.
7. Taib S. A. Alternative Dispute Resolution in International Law: Methods and Mechanisms. *International Journal of Multidisciplinary Research and Growth Evaluation*. 2025. Vol. 6. No. 4. P. 520–526. DOI: 10.54660/IJMRGE.2025.6.4.520-526.
8. Charter of the United Nations (and Statute of the International Court of Justice). *Adopted 26 June 1945; entered into force 24 October 1945*. URL: <https://treaties.un.org/doc/publication/ctc/uncharter.pdf> (дата звернення: 15.09.2025)
9. Холодовський С. О. Історія міжнародно-правові механізми обмеження і контролю озброєнь: Перша Гаазька конференція 1899 року. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2025. № 2 (88). С. 95–105. DOI: 10.32782/1813-338X-2025.2.13.
10. Македон В. В. Міжнародні стратегічні альянси компаній: монографія. *Дніпропетровськ: ДУЕП*, 2010. 304 с.
11. Жакун М. Ю. Теоретико-правовий вимір воєнної дипломатії у контексті мирного вирішення міжнародних спорів. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія: Право*. Випуск 84: частина 4. 2024. С. 260–267. DOI: 10.24144/2307-3322.2024.84.4.36.
12. Лапка О. Я., Славна О. В. Мирні способи врегулювання міжнародних конфліктів у контексті війни України та РФ. *Журнал східноєвропейського права*. 2025. № 132. С. 204–215.

13. Convention for the Pacific Settlement of International Disputes (Hague, 29 July 1899). In: *The Hague Conventions and Declarations of 1899 and 1907* / ed. by James Brown Scott. New York : Oxford University Press, 1915. URL: <https://docs.pca-cpa.org/2016/01/1899-Convention-for-the-Pacific-Settlement-of-International-Disputes.pdf> (дата звернення: 15.09.2025)
14. United Nations Convention on the Law of the Sea, Montego Bay, 10 December 1982. *United Nations, entry into force 16 November 1994*. URL: https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf (дата звернення: 15.09.2025)
15. Makedon V., Korneyev M. Improving methodology of estimating value of financial sector entities dealing in mergers and acquisitions. *Investment Management and Financial Innovations*. 2014. No 11(1). p. 44–55. URL: https://www.businessperspectives.org/images/pdf/applications/publishing/templates/article/assets/5607/imfi_en_2014_01_Makedon.pdf (дата звернення: 15.09.2025)
16. Фідря Ю. О. Альтернативні способи вирішення спорів: теоретичні та практичні аспекти. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія: Право*. Випуск 86: частина 2. 2024. С. 242–253. DOI: 10.24144/2307-3322.2024.86.2.37.
17. Model Law on International Commercial Conciliation with Guide to Enactment and Use (2002). UNCITRAL – United Nations Commission on International Trade Law. *General Assembly of the United Nations, resolution A/RES/57/18 of 19 November 2002*. URL: https://uncitral.un.org/en/texts/mediation/modellaw/commercial_conciliation (дата звернення: 15.09.2025)
18. Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council of 21 May 2008 on certain aspects of mediation in civil and commercial matters. *Official Journal of the European Union*. L 136. 24 May 2008. p. 3–8. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2008/52/oj/eng> (дата звернення: 15.09.2025)

Дата першого надходження рукопису до видання: 19.09.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 24.10.2025

Дата публікації: 28.11.2025

